

Helle Veikko

puuseppä, kansanedustaja, ministeri

Veikko Helle, vihtiläinen puuseppä Suomen eduskunnasta

”Tärkeintä ei ole vain se, mitä hän teki, vaan myös se mitä hän oli”.

Tämä motoksi valitsemani lause ei ole oma keksintöni, mutta se on syvällä tavalla piirtynyt mieleeni vuonna 1980. Olimme silloin Veikko Hellen kanssa hänen pitkäaikaisen ystävänsä ja nuorisoliittolaistoverinsa Rafael Paasion siunaustilaisuudessa Turun tuomiokirkossa.

Siunauksen suoritti emeritus-arkkipiispa Mikko Juva. Kuvattuaan ensin mitä kaikkea merkittävää Paasio oli suomalaisessa yhteiskunnassa tehnyt, Juva lausui edellä siteeraamani sanat, että ”tärkeätä ei ole vain se, mitä hän teki, vaan myös se mitä hän oli”.

Arvostetun arkkipiispan sanat vuosikymmenten takaa sopivat mielestäni hyvin osuvasti myös Veikko Hellen elämän arviointiin. Jätän luettelot, vuosiluvut ja saavutukset siitä, mitä hän teki, vähemmälle ja yritän sen sijaan piirtää kuvaa siitä, mitä hän oli.

Toisenkin lausuman haluan tähän liittää. Kun Veikko Helle oli päätyntyt pitkän eli yli 93 vuoden pituisen elämänsä päähän helmikuun 5. päivänä 2005, Luoteis-Uusimaan päätoimittaja Eero Ahola kirjoitti 9.2.2005 julkaistun pääkirjoituksensa päätteeksi näin: ”Vihtiläinen Veikko Helle tulee jäämään suomalaiseen ja vihtiläiseen historiaan suurmiehenä, jonka vertaista ei ole ollut ja vaikeaa on kenenkään täyttää sitä paikkaa, minkä hän jätti. Hän pitkän elämänsä aikana 1900-luvun kehitysten vuosikymmeninä yliti ihailtavan mittaviin tuloksiin”.

Se oli paljon sanottu, kun ajatellaan Vihdin 500-vuotista historiaa, mutta tällaiselle suurmiehen paikalle minäkin hänet mielessäni asetan. Se ei perustu Vihdin pitkän historian läpikotaiseen tuntemukseen, mutta lähes 57 vuotta jatkuneeseen läheiseen ystävyYTEEN ja yhteistoimintaan noiden 1900-luvun jälkimmäisen puolen tärkeitten vuosikymmenten aikana. Mitä ja millainen hän siis oli?

Kotiseutu ensimmäisenä

En voi enkä osaakaan piirtää sellaista kokovartalokuva, jossa Veikko Hellen olemuksen kaikki piirteet olisivat mukana. Rajoitun keräämään tähän eräitä mielestäni olennaisempia ja tyyppillisimpiä seikkoja ja piirteitä.

Vaikka vihtiläisestä puuseppän pojasta ja itsekin puuseppästä tuli keskeinen ja pitkäaikainen vaikuttaja koko valtakunnan asioihin, niin se ei koskaan vieroitannut Veikkoa siitä, että ykköstilalla oli sittenkin Nummela, Vihti ja vihtiläiset. Se asetelma ei koskaan horjunut, olipa hän sitten kansanedustajana tai ministerinä ja lopulta jopa eduskunnan puhemiehenä. Näitä tehtäviä hoitaessaan ja niistä johtuvilla puhe- ym. matkoillaan hän ylpeänä teki tiettäväksi, mistä päin Suomea oli kotoisin. Hän oli kuin elävä ja liikkuva Vihti-mainos.

Samaa ehtymätöntä kotiseutukiintymystä ja suoranaista Vihti-rakkautta todistaa tietysti se, että hän oli yli 50 vuoden ajan Vihdin kunnanvaltuuston hyvin aloitteellisena jäsenenä ja siitä ajasta 20 vuotta valtuuston puheenjohtajana. Samaa todistaa käytännön tuloksina se paikallinen patriotismityö, jolla Nummelasta tehtiin voimakas teollinen yhdyskunta. Kaikessa tällaisessa tarvittiin tekoja, mutta niihin puolestaan tarvittiin näkemystä, tahtoa, tyyliä ja taitoa - ja kaikkia näitä ominaisuuksia Veikko Hellen olemukseen erottamattomasti liittyi, vieläpä hienolla huumorilla höystettynä.

Isänmaan puolustaja ja rakentaja

Ikäpolvensa tapaan Veikko Helle joutui vuosien ajan ase kädessä puolustamaan isänmaata niin talvi- kuin jatkosodassakin. Niillä vuosilla oli vaikutuksensa. Heti talvisodan jälkeen hän osallistui Vihdin aseveliyhdistyksen perustamiseen tullen valituksi sen puheenjohtajak-si. Hänet lähetettiin myös Aseveliliiton perustavaan kokoukseen, missä hänet valittiin liittotoimikunnan jäseneksi. Aseveliliiton toiminnassa hän oli aktiivisesti mukana liiton lakkauttamiseen saakka. Sen jälkeen muodostetun Kaatuneitten muistosäätiön hallitukseen hän kuului aina 90 vuoden ikään saakka, jolloin pyysi vapautusta kunniatehtäväksi kokemasta toimestaan. Koskaan hän ei kiistänyt Aseveliliiton toiminnan oikeutusta eikä myöskään omaa osuuttaan ns. asevelisocialistina sodan jälkeisissä vaaran vuosissa. Vuoden 2004 itsenäisyyspäiväksi tekemässani haastattelussa hän sanoi, että ”Aseveliliitto oli kunniakas ja kunnioitusta ansaitseva järjestö”. Veikko Helle oli mukana myös Rintamaveteraanien liitossa, jonka valtuuskunnan puheenjohtajana hän pitkään toimi.

Tämä kaikki kertoo siitä, että Veikko Helle oli läpikotaisin isänmaallinen mies; oli sitä sodissa kun sitä tarvittiin, mutta tietysti ennen kaikkea arkisessa ahertamisessa suomalaisen yhteiskunnan rakentamisessa niin omalla kotiseudulla kuin koko valtakunnankin asioissa.

Aatteen mies nautti laajaa luottamusta

Veikko Helle oli vakaumuksellinen aatteen mies, voisi sanoa sosialidemokraatti kaikissa toimissaan. Sosialidemokraattisesta nuorisosastosta tie johti Nummelan työväenyhdistys Eloon, jonka puheenjohtajana hän toimi peräti 53 vuoden ajan. Se oli pitkä aika, jonka kuluessa hän monesti oli valmis luovuttamaan paikkansa jonkun toisen hoidettavaksi. Mutta kun se aina torjuttiin, niin hän oli valmis jatkamaan. Haluan painottaa sitä perustelua, jonka hän minulle vuosien mittaan monesti kertoi: ”Minusta on moraalisesti tärkeätä, että sillä joukolla, joka on kannatuksellaan nostanut keskuudestaan jonkun luottamushenkilökseen, on oikeus pitää asianomainen omassa toiminnassaan kuten ennenkin. Juuri työväenyhdistys Elon kautta minun tieni on kulkenut julkisiin tehtäviin yhteiskunnassa”.

Vihti on muuttunut, mutta siinä Veikko Hellen merkittävimpien vuosien aikaisessa Vihdissä kutakuinkin kaikki tiesivät, mikä mies Veikko Helle oli ja mikä aate ohjasi hänen toimiaan. Mutta ei se aate muodostanut estettä siihen hyväksyntään ja arvostukseen, joka häneen laajalti kohdistui.

Se johtui nähdäkseni eniten siitä, että Veikko Hellen omaksuma aatteellisuus sisälsi ja edellytti sovinnollisuutta muihin aatteellisiin ja poliittisiin väestö- ja yhteiskuntaryhmiin. Piti olla halua ja pyrkimystä yhteisiin ratkaisuihin ja valmiutta myös niiden vaatimiin kompromisseihin. Mistä oli sovittu, siitä oli pidettävä kiinni. Sanaan piti luottaa. Käsitän, että hän juuri näistä syistä sai täyden tunnustuksen sekä kotipitäjässään että Uudellamaalla ja muuallakin Suomessa.

Puuseppä Suomen eduskunnasta

Nummelalaisesta puusepistä tuli, näin voi sanoa, koko valtakunnan tunnetuin puuseppä. Veikko Helle oli ylpeä ammatistaan ja toi sen mielellään esiin. Kun Veikko Helle kansanedustajaksi tultuaan soitteli ystävilleen ja tovereilleen, niin ei soittajana ollut kansanedustaja Helle, vaan ”puuseppä Suomen eduskunnasta”. Tutuksi tullut sanonta otettiin myös vuonna 1981 julkaistun muistelmakirjan nimeksi.

Veikko Helle oli neljästi ministerinä Suomen hallituksessa, kahden istuntokauden ajan eduskunnan puhemiehenä ja seitsemänä vuotena ensimmäisenä varapuhemiehenä. Ja vaikka hän ansioistaan sai ministerin pysyvänkin arvonimen, niin puuseppä oli ja jäi hänen tunnetuimmaksi tittelikseen.

Veikon menettely oli vilpitön ja luonteenomainen hänelle, mutta näin jälkeenpäin ajatellen se oli myös loistelas oivallus. Puusepistä tuli tällä nykykielellä sanottuna hänen ikioma ”brändinsä”, joita firmat ja myös yhteiskunnalliset liikkeet nyt tavoittelevat. Mutta sillä oli yhteys myös eräiseen hyvin merkittävään piirteeseen, josta Veikko Helle tuli tunnetuksi ja josta hänet muistetaan. Se piirre ja ominaisuus oli huumori. Se ei ollut niinkään vitsien kertomista, vaan nopeiden ja älykkäiden, mutta ei koskaan pahan-suopaisten välihuomautusten ja kommenttien esiintuontia. Näyttöjä tästä Veikko Hellen huumorista olisi vaikka millä mitalla. Tyydyn vain yhteen ja palautan mieliin Veikko Hellen puheenvuoron hänen 90-vuotispäivänään Nummelan työväentalossa joulukuussa 2001. Hän kiitti ensin häneen kohdistuneesta huomaavaisuudesta, jota korosti Vihdin kunnassa ainutlaatuisella tavalla se, että paikalla oli mm. kolme presidenttiä ja yksi pääministeri.

”Minä olen pitänyt useita puheita täällä, mutta en vielä koskaan tällaiselle kuulijakunnalle. Sitä paitsi en ole tältä paikalta koskaan puhunut tämän ikäisenä”, kuvaili päiväsankari tunnelmiaan. Hän kertoi myös erästä elämänsä huippuhetkestä, siitä kun Veikko eduskunnan puhemiehenä Toini-vaimonsa kanssa isännöi Englannin kuningasparin hienoja päivällisiä näiden Suomen vierailun aikana: ”Siinä oli puuseppä-perheelle mietiskelemistä, miten tässä nyt ollaan ja eletään. Mutta hyvin se meni, jälkipuheetkaan eivät ole kantau-tuneet meidän korviimme saakka. Toini seurusteli Englannin Philipin kanssa ja minä keskustelin kuningatar Elisabetin kanssa tällä Vihrin murteella...”

Läheisin kaikista oli Toini

Vuonna 1981 70-vuotispäiväkseen ilmestyneessä muistelmakirjassaan ”Puuseppä Suomen eduskunnasta” Veikko Helle sanoi kirjan tulleen tehdyksi nimenomaan elämänkumppaninsa Toinin kunnioittamisen merkeissä. ”Minun elämäni tärkein tapahtuma on ollut avioliitto Toinin kanssa”, hän on halunnut sanoa monissa muissakin, oikeastaan kaikissa yhteyksissä.

Heidät vihittiin Nummelan työväentalossa pidetyissä häissä kesällä 1934. Sitä ennen he olivat tunteneet toisensa jo lapsuudesta alkaen ja aloittaneet kansakoulunsakin yhtä aikaa ja usein samassa pulpetissakin istuen. Sitten tulivat yhteiset harrastukset työväentalon järjestöissä, joissa he jatkoivat koko myöhemmän elämänsä ajan.

Vihtiläisille ja voipa sanoa suurelle osalle uusmaalaisia Toini ja Veikko olivat tuttu pari, joka vuosikymmenten ajan nähtiin yhteisissä riennoissa – ja aina yhdessä. Veikon yhteiskunnallisesti korkeiden tehtävien aikana tyylikäs pari tuli mm. television kautta tutuiksi muuallakin asuville. Onnellinen ja tasapainoinen liitto päättyi 66 vuoden yhteiselon jälkeen Toinin poismenoon marraskuussa 2000. Se oli Veikolle ymmärrettävästi kova isku, johon oli pakko alistua, mutta josta Veikko nähdäkseni ei koskaan toipunut.

Veikko ilmaisi pitkin yhteistä matkaa syvän kunnioituksensa puolisoaan kohtaan. Toini ei ollut suinkaan miehensä varjossa, vaan tämän rinnalla. ”Hyvin hän siinä paikkansa täytti, kuten kaikessa muussakin,” oli hänen hiljainen kiitöksensä menetyksen jälkeen. Kysyin Veikolta, millaisia ovat olleet hänen elämänsä tähtihetket. ”Jokaisen matkan paras heti oli silloin, kun oltiin taas kotiportailla Jäähykujalla”.

Päätän tämän muistelukseni Veikko Hellen hautajaistilaisuuteen Vihdin täpötäydessä kirkossa helmikuun 24. päivänä 2005. Siunauspu-heessaan silloinen vt. kirkkoherra Pekka Valkeapää sanoi: ”Veikko Helle oli asettanut elämänsä aatteellisiksi peruspilareiksi oikeuden-mukaisuuden ja oikeamielisyyden tavoitteet. Niiden toteutumiseksi hän teki hartiavoimin töitä kotiseudullaan ja valtakunnan politiikas-sa. Ajallisten saavutustensa rinnalla hän kasvoi pitkän elämänsä

valmistamana suuriin mittoihinsa ihmisenä. Meillä kaikilla on suuri halua muistella, kaivata ja hyvästellä Sinua, pitkän elämän saanutta toveria, ystävää ja herrasmiestä.” Se oli tiivis ja niinikään oikea-mielinen yhteenveto ja kiitos poismenneen suurmiehen viimeiselle matkalle.

Teksti: Olavi Hurri: Ajatuksia Veikko Hellen elämästä. Julkaistu alunperin Vihti 500-juhluvuosisivustolla.